

עין משפט גד מצוה

יד א מיי פ"ח מהלכות נדרים הלכה ח סמג לאון רמב תוש"ע י"ד סומן גלג סעיף ג וסעיף לו ונהב"ש"ס בפקקיו נדרים פ"י סימן ין : **גז** ב מיי פ"ב מהלכות מירות הלכה ז יח: **גז** ג מיי פ"ב מהלכות נדרים הלכה ז סמג לאון רמב תוש"ע י"ד סומן גלג סעיף נה: **ז** ד מיי פ"ב מהלכות מירות הל' יב תוש"ע י"ד סימן קסו סעיף עב: **יח** ה מיי שם הלכה ח יח ופ"ב מהלכות שנועות הלכה ו:

יט ו מיי פ"ב מהלכות מירות הלכה יט וט"ש כ"מ: **כ** ז מיי פ"ח מהלכות ענינים הלכה יז סמג לאון קמ תוש"ע י"ד סימן קסו סעיף סד: **כא** ח מיי פ"ב מהלכות מירות הלכה יט:

הגהות הוספות

- ^זל'ל אס מ"ג.2. ^זל'ל אכ"י.3. דיבור זה שייך למתני' לקמן. ^זל'ל מירות.5. ^זל'ל לנמיות דמיתסר.6. ^זל'ל כל כך בעל כח.7. ^זל'ל מי לא עסקין כו'.8. ^זל'ל שמד אף משאר.

פ' הרא"ש

אבל לא לערכין ולא לנדרים שמפיקין ונודר בעל כרחו של אדון. אי הכי נדרים נמי דיערק קרא בנדרים כתיב גבי נדרים דכי מתסר (בה א"י [בהאי] לא מתסר באחרים לא מצי כייף ליה דאין האדון קפיד על זה ונפשו קנויה לו לנדר זה אבל גז נודר דכי מיתסר בהאי מיתסר בכולהו בדרמן לעיל פרק הרני נודר מן הגרוגרות מזוג לו את הכוס ואמר הרני נודר הי"ז נודר מצי כייף ליה דאין נפשו קנויה לו לנדר זה דאין האדון רוצה שחליש כחו ולא יוכל לעשות מלאכה: ואי לא אכיל ליה חליש. ואפילו (הכ"י) אמר אינו כופהו: בגון שיהי חרץ מונח לפניו וכו"ל) דבמונחה אכילה החרץ לא כחיש חיליה ואפ"ה אבוי ליה ומנן דליכא אלא הא חרץ וכחיש חיליה אי לא אכיל ליה: אלא אמר אבוי הכי קתני למה רבו [צריך] (יכול) לכופו לנודר ואין [צריך] (יכול) לכופו לנדרים דאמר קרא גבי שבות ביטוי יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו שאם נשבע שיכח את פלוגי אן השבועה חלה ונדרים איחקש לשבועה דכתיב או השבע שבועה לאסור אסר הלכך בנדרים אין צריך לכופו דלא חל הנדר כלל שהנדר רע לארנו שבכחיש את חכו ואינו דאוי למלאכה וקרא דלאסור אסר על נפשו

סב:

הוֹמֵר בעבדים שאינו מיפר נדרי עבדו. שאף בזמירות מוחה ונתנאה שזכ לא יכול להמיר כי אם בהמת חכם דוקא: **הפר לעבדו יצא** לחירות. שנשמחר ואח"כ משלים היפר לאו דוקא אלא כלומר מיחה: עבר³ מכנגד פניו שזכח: רמ"א לא

ישמה ור' יוסי אומר ישמה. בגמ' מפרש טעמייהו: **למה** רבו בופהו לנזירות **אבל לא לנדרים ולערכין**. כופהו שמוחה על מירות:⁴ **לאסור איסר**. צנדרים כתיב ומיהו צפ"ק לנדרים (דף ג.) מקשינן מירות לנדרים: **גבי נדרים דבי מיתסר בהאי לא מיתסר באחריני לא מצי כפי איה**. דסגדא הוא להעמיד מיעוטא דמי שנפשו קנויה לו דמיתסר⁵ בכולהו ומתוך כך מיתכח ואין⁶ כל ק"ך כדי לעשות מלאכה ודין הוא שיאמר לנו כמותו שעבד עליו מי שנפשו קנויה לו: **גבי נדרים נמי מי לא עסקינן דאי לא אכירי חליש אביה**. ואפילו הכי קאמר אכל לא לנדרים ואכתי מאי שנה: כגון שהיה חרץ מונח לפניו. שאין טוב לאכילה: **וגבי נדרים נמי מי לא עסקינן**? שפעמים יחזק לבו גס צאכילת חרץ אי נמי מי לא עסקינן אף? צשאר⁸ דצבים טובים שמחזקינן שנתו: **יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו**. ולכך לנדרים אפי' בלא מחאת הרב לא חל הנדר כלל דהיינו הרעת אחרים שמכחיש כחו ואינו חזק למלאכה דילפינן נדרים משבועות דכתיב בהן להרע או להטיב אבל מירות אין להקסין לנדרים ופירש ה"ר יצחק משום דאמר צפ"ק⁹ (לעיל דף ג.) דמירות חל ואפי' על דבר שאין הרשות צידו כגון דאמר שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר כדדרשינן לאסור יין מנחה כיון הרשות אלמא הנזירות חל על דבר שאין הרשות צידו ולכך יחול נמי מירות העבד כל זמן שלא ימחה האדון אבל ודאי אס מיתה לענין זה נדרוש לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנויה לו שמועיל מחמת הרב ואס אינו ענין לנדרים שהרי אינו צריך למחות תנחו ענין לנזירות והא דקאמר אכל לא לערכין לא הוי דומיא דאכל לא

לנדרים אלא שלא תועיל מחאת הרב לערכין כלל כי הוא [מהן] מפסיד אס אמר העבד ערכי עלי ולכשישמחרר אז ימנו לו מתנה על מנת שאין לרבו רשות זו ישלם להקדש: **ל"מא בדשמואל קמייפ"ג**. דהשתא קס"ד כיון שהעבד צרח מכנגד פניו מסתמא נתייאש הימנו האדון והיינו שפון: ר"מ אית ליה דשמואל. דאמר אינו צריך גט שיחרור ולכך לא ישמה שעתה אינו צרשות רבו ולא תועיל לו עוד מחאתו: ור' יוסי לית ליה דשמואל. וכיון דלא יאל לחירות תועיל לו מחאתו: דכ"ע אית להו דשמואל דמפקיר עבדו יאל לחירות ואין צריך גט שיחרור והאי עבד שזכח מכנגד פניו לא איירי בשנתייאש ולא חשבינן ליה הפקר ר"מ קצר לא ישמה סבר דאין האדון מקפיד אס ינטער ויתכחש כשאינו אכלו כי היכי דניהוי ליה לער ונהדר לגציה שעי' כן ישזכ אכלו כדי לשמות ציין ור' יוסי סבר ישמה קסבר אין טוח לו לרבו שימנע מן היין דליכחוש חיליה ולא יהיה כל כך בעל כח ורואי למלאכה כשישזכ אכלו: נזיר

ט'אלא הכא כיון דלא הפקירו אלא שזכח מחליו לא יאל לחירות כלל וצרשות רציה קאי. והכא צהא קמייפלגי דלמאן דאמר ישמה קסבר כיון דמהדר הדר לרציה לישמי חמרא בכל היכא דאיתיה כי היכי דלא ליכחוש ולא ליהוי פסידא לרציה: **ולמאן דאמר לא ישמה קסבר**. אע"ג דלאו כמפקיר עבדו דמי אפילו הכי לא ישמה משום דקנסינן ליה לעצדיה דליהוי ליה לערעא דליהדר גצי דרציה דאי קאי ליה גציה כפי ליה לנישתי חמרא והלכך אמרינן ליה דלא לישמי רבו ודצרי הכל צמר תקנתיה אילינן: מתני'

הכותים אין להם פרק תשיעי נזיר

מתני' **חומר בעצדים מזנשים שהוא מיפר נדרי אשמו**.¹ ולאחיה חומר בעצדים מזנשים שאס היפר לאשמו היפר לה עולמית ואפילו נתארמלה או נתגרשה מיפר מעליה כל הנזירות לגמרי אבל בעצדים אינו כן כיוון שיאל לחירות משלים לנזירותו שקיבל עליו ומתחיל

ומונה כעתחלה ואס מנה קלת צפני רבו משלים את השער: **גמ'** **למה רבו קופו לנזירות**.² דלהשתא הכי משמע ללחיה דבר יכול לכוף את עבדו בזמן שקיבל עליו נזירות לנזיר אכל לא לנדרים ולא לערכין שאס הדירס) צהנחה מפירות פלוני או שאמר ערך פלוני עלי אינו יכול לכופו ונדרו נדר וערכו ערך וכגון שהקנה לו אחר ע"מ שאין לרבו צהס כלום: **מאי שנה גבי נזיר**. דיכול לכופו משום דאמר רחמנא לאסור איסר כו': **אי הכי אפילו גצי נדרים נמי**. יהא יכול לכופו ולהאכילו בעל כרחו מה שהדיר³ ממנו דהאי קרל גצי נדרים⁴ קאי: **גצי נדרים דכי מיתסר צהאי אשכול לא מיתסר צאחרינא לא מאי כפי ליה**. משום דלא מכחיש ציה כלל דאפשר ליה צאחריני דכותה נמי גצי אשמו צהאי גוונא לא מצי מיפר משום דלא הוי דצרים שיס בהן עיניו נפש וכתמן צפ' אלו נדרים (נדרים דף עט:)⁵ פירות מדינה זו עלי לא יפר וצידא לה ממדינה אחרת אכל גצי מירות דכי מיתסר צהאי מיתסר צאחריני כתמן צפ' הריני נזיר נתגרוגרות (לעיל דף יא.) מזוג לו את הכוס ואמר הריני נזיר ממנו הרי זה נזיר ד' הכא נמי גצי אשכול כיון דאמר הריני נזיר ממנו הי"ז נזיר והוי הפסד לרבו דהוי כחוש ואינו יכול ליערמח יכול לכופו ולהאכילו בעל כרחו מה שהזיר ממנו דהאי קרא צנזיר קאי: **וגצי נדרים**. מדקפסיק ותני אכל לא לנדרים מי לא עסקינן דלא איכא אלא האי אשכול למיכל ליה: **דאי לא אכיל חליש**. והוי דומיא דנזירות ומאי שנה דהכא כופה והכא אינו כופה: **גצי נזירות**. ה[אל] המרץ כי מיתסר מיתסר נמי צאחריני כתמן צפרק⁶ כל כינויי נזירות (לעיל דף ג.) **דלא איכא**. מידעס למיכל ליה אלא האי חרץ: **אלא אמר** (י) **אצני**. הכי קמני

למה רבו כריך לכפותו לנזירות שאס נדר צנזיר ואין רבו כופהו הרי זה אסור ציין כל זמן שאינו כופהו לפי שאמרה תורה ואמרת אליהם לרבות את העצדים אכל לענין נדרים ו⁷וערכין אינו כריך להפר וערך אין לו שאין גופו קנוי לו וכן צנדרים נמי אפי' בלא כפייה מותר שפיות ציין ולאכול מכל אולונין: **דאמר קרא להרע או להטיב מה הטובה רשות אף הרעה רשום יאל נשבע להרע לאחרים** ו⁸שאין הרשות צידו. הכא נמי כיון דקמכחיש כי לא אכיל ולא שמי ואיכא הפסד לרבו לא חיילא עליה שבועה: **מתני'** **עבר מפנגד פניו**. שזכח מפניו של רבו: **גמ'** **רצי מאי**. דאומר לא ישמה ציין: **איס ליה דשמואל**. דאמר כיון שהפקירו רבו יאל לחירות והכא נמי ט' דזכר יאל לחירות ולא ישמה ציין וצריך לו להשלים נזירות כדקמני צמתניתין. ורבי יוסי דאמר ישמה לית ליה דשמואל דלכתי צרשות רבו קאי ולא כל כמיניה שלא לשמות משום דקמכחיש ואיכא הרעה לרבו: **לא דכוילי עלמא איס להו דשמואל**. והיכא דהפקירו יאל לחירות

ט'אלא הכא כיון דלא הפקירו אלא שזכח מחליו לא יאל לחירות כלל וצרשות רציה קאי. והכא צהא קמייפלגי דלמאן דאמר ישמה קסבר כיון דמהדר הדר לרציה לישמי חמרא בכל היכא דאיתיה כי היכי דלא ליכחוש ולא ליהוי פסידא לרציה: **ולמאן דאמר לא ישמה קסבר**. אע"ג דלאו כמפקיר עבדו דמי אפילו הכי לא ישמה משום דקנסינן ליה לעצדיה דליהוי ליה לערעא דליהדר גצי דרציה דאי קאי ליה גציה כפי ליה לנישתי חמרא והלכך אמרינן ליה דלא לישמי רבו ודצרי הכל צמר תקנתיה אילינן: מתני'

דררשי' מניה מי שנפשו קנויה לו שאינו בכל יחל דברו ואע"פ שנדרו נדר יכול רבו לכופו לעבדו על נדרו ואינו עובר בכל יחל אם אינו ענין לנדרים שהרי לא חל הנדר תנהו ענין לנזירות. ותימה נזיר נמי איחקש לנדרים ונילף מניה דלא חלה עליו נזירות כלל וי"ל דשאני נזיר דגלי ביה קרא שחל על דבר שאין הרשות בידו כגון אם אמר שבועה שאשתה יין וחזר ואמר הריני נזיר כדרדשינן מין [ושכר] לאסור (מת) [יין] מצוה כיון [הרשות] הלכך חלה נמי לנזירות עליו אע"פ שאין הרשות בידו להרע לאדון אבל הרב כופהו משום דלאסור אסר על נפשו אינו ענין לנדרים דלא חל הנדר כלל ותנהו ענין לנודר לומר אע"ג דחלה עליו נזירות הרב כופהו ואינו עובר משום כל יחל ולערכין אינו יכול לכופו דמה מפסיד האדון אם הוא אומר ערכי עלי אם יתחרור או יתן לו אחר ע"מ שאין לרבו רשות בו ישלם. לימא בדשמואל קמייפלגי דס"ד דיון שברח העבר נתייאש הימנו והיינו הפקר רבי אית ליה דשמואל דאמר אין צריך גט שיחרור וכיון שיצא לחירות צריך להשלים נזירותו לא דכ"ע אית להו דשמואל והכא בשבילי שעבר מפניו לא נתייאש ממנו עדיין ומ"ד ישמה משום דמצפה האדון שימצאנו ורחזינו וניחא ליה שישהה יין כדי שלא ימצא כחוש בשוכו ומאן דאמר לא ישמה משום דניחא ליה לאדון שיצטרע במניעת היין כדי שימרה לשוכו אליו ואז ישמה יין:

מסורת הש"ס

א) [מוספתא ספ"ו],
ב) [במוספתא איתא ולא לשבועות],
ג) [לעיל סא.],
ד) גיטין לת. יצמות מת.
ה) קדושין עב. ס) [גדר רש"ש],
ו) [שגד רש"ש],
ז) גי' א"מ הריני נזיר יא,
ח) [ל' צו ל בת,]

תורה אור השלם

1. איש כי יזדר נדר ליי או השבע שבועה לאסור אפר על נפשו לא יחל דברו בכל הציא מפיו יקשה: במדבר ל ג או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר יביא האדם בשבועה ועלם ממנו ודוא ידע ואשם לאחת מאלה: ויקרא ה ד

נוסחת הריב"ן

א] שצריך להפר לנדר אשמו אכל לא לנדר עבדו כ"ז שהוא מתמיו ולא לחיות ואחיה חומר בעצדים ובי' צ' השתא הכי הוא דמשמע כ"י מירות אכל: ג] נדרים כתיב הפ"ד: ד] ה"ז נזיר והוי הפסד: ה] גצי מירות כי מתסר מן החרץ מיתסר: ו] נדרים וצבועות בלא כפייה נמי לא דלא חיילא עליו כ"י וערכין אינו כריך להפר דערך אין כ"י מכל אולונין שאפר על נפשיה הפ"ד: ז] לאחרים שאין עליו שבועה כ"י מירות כדקמני: ט] אכל הכא:

הגהות הב"ח

א) גבי אלא אמר אבבי כגון שהיה חרץ: ב) שם אלא אמר רבא למה רבו: ג) רש"י ד"ה גצי מירות כי מיתסר בהאי חרצין מיתסר נמי צאחריני כל"ל: ד) ד"ה אלא אמר רבא הכי קמני ובי' דערך אין לו:

מוסף רש"י

למה רבו כופו לנזירות. כופה את עבדו שלא דיור כנייה, ואס נדר צנזיר אחר כן כופה לשמות יין שגילה לעולם, ואפילו אחר כמה ימים ששמע, ואינו כופה אשמו, שלא מדור כרענן דאמרי צפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (לעיל יב:) שאינו מיפר מדה עד שמירה, ואס נדרה אחר כן ולא הפר לה כשנעט שזכ אית כופה דמשתה אלא מדה נדר (ראמ"ה בשמח). המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שיחרור. להיות מומר שיכשל (קדושין עב.)

^[1] נהלה דל"ל וס"ד דבמועט צעמו מאכילת חרץ לא כחיש מילה וכו'